

Navn:	Apartheid – en verden i svart og hvitt
Tema:	Rasisme/diskriminering (rollespill)
Formål:	Få innsikt i hvordan fordommer, stigma/fiendebilder og kamp om ressurser kan føre til og opprettholde åpen eller skjult diskriminering i et samfunn, og om egen rolle – også den passive rollen – har betydning i en slik sammenheng (sistnevnte er en vesentlig del om man kobler dette opplegget med opplegget «Meg selv og alle de andre»)
Gruppestørrelse:	Ubegrenset (kan fungere med samtlige elever på folkehøgskolen)
Lydnivå:	Fra lavt til høyt
Tid:	1 døgn
Plass:	Hele skolen (ute og inne)
Ute/inne:	Begge deler om ønskelig
Forberedelse:	Dette opplegget tar utgangspunkt i Apartheid, og det er viktig at elevene får god innføring i dette før det praktiske opplegget begynner. Kjenner man ikke Apartheid historien bør man lese seg opp på denne.
Utstyr:	Plakater, tusjer, og eventuelt kostymer.
Aktivitetsnivå:	Relativt høyt.
Beskrivelse av opplegg:	<p>Trinn 1 – «teori»:</p> <p>Opplegget kan begynne med opplegget «Meg selv og alle de andre», arbeid med menneskerettigheter, eller utdrag fra ressursheftet «Mangfold, identitet og globalt medborgerskap», med vekt på fordommer etc.</p> <p>Deretter er god innføring i historien om Apartheid viktig. Apartheidhistorien er omfattende, men noen punkter å vektlegge er:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kamp om ressurser som fører til konflikt 2. hvilke politiske beslutninger og handlinger som følger i kjølvannet 3. konkrete konsekvenser for de ulike gruppene etter hvilken maktposisjon (eller mangel på makt) i samfunnet. <p>Bruk gjerne eksempler fra dagens samfunn, f.eks. høyreekstremisme i dagens Europa pga. arbeidsløshet? - Elevene kan finne egne eksempler – kan ellers bygge denne delen mye på dialog opp mot menneskerettigheter etc.</p> <p>Trinn 2:</p> <p>Rasisme i praksis – opplegget går over et døgn.</p> <p>Inndeling av roller:</p> <p>Svarte elever + svart lærer Hvite elever + hvit lærer Politi</p> <p>Rolleinndelingen kan foregå ved at man trekker lapper (slik livet er et sjansespill hvor man blir født av hvem etc.) eller lærere kan inndele. De hvite elevene kan få bestemme hvordan de svarte skal merkes (bånd rundt halsen, hodet, merke/plakat på brystet eller ryggen etc.) Det bør</p>

også lages plakater i miljøet, bare for hvite etc.

Elevene blir informert om sin karakter:

De svarte: enkelt hus i Soweto, fire søsken og alle bor på samme rom, en kaldtvannskran i bakgården, de har sjelden mer enn to måltider om dagen (om de er så heldig), stor respekt for læreren, ikke egne skolebøker. Ettermiddagene brukes ofte til å hjelpe til hjemme og passe mindre søsken, og kjenner få hvite.

De hvite: Bor i et hyggelig hus utenfor Johannesburg med elektrisitet og innlagt vann, eget soverom, to søsken, hjelp i huset, blir kjørt til skolen og har egne skolebøker. Apartheidbegrepet er lite kjent og merkes lite.

Svart lærer: opptil 50- 60 elever i klassen – liten tilgang på lærerressurser – underviser på et språk elevene ikke helt forstår – liker ikke alt myndighetene bestemmer men er lojal og forholder deg så godt du kan både til egne elever og apartheidsystemet. Noen ganger er dette vanskelig, og starter ikke dagen med flaggheis og nasjonalsangen.

Hvit lærer: Har alle ressurser som trengs for å skape god læring. Rundt 20 elever i klassen. Språket du underviser på er som regel morsmål for elevene. Anerkjenner ikke bare apartheidsystemet, men tror det er det eneste riktige. Tenker at dette er en viktig jobb som også kan opprettholde systemet og starter dagen med flaggheis og nasjonalsang.

Politi: Fornøyd med å ha en jobb som forsørger familien. Vært lenge desperat etter å få denne jobben pga. hudfargen (svart) og redd for å miste den igjen. Redd for å bli trakassert av egne fordi politiet samtidig opprettholder systemet. Det er mer akseptert å banke opp en svart enn å snakke til en hvit. Oppgaven det neste døgnet er å spionere og i størst mulig grad avverge opprøret man har hørt er på gang. Opplever likevel at det er problemer med å spionere fordi sympatien ligger hos de svarte.

Selve opplegget starter gjerne til kveldsmat – alle spiser i samme rom (spisesalen) men de svarte sitter på et bord nederst i rommet, må forsyne seg senere og får ikke samme mat (hos oss knekkebrød og ost/syltetøy).

Alle får oppgaver til dagen etterpå – de tyngste til de svarte elevene (vaske klasserom, bære ved til peisen, gjøre ærend for de hvite (noen av de hvite elevene kan være ganske oppfinnsomme i så måte) etc.

De hvite har enklere og lettere oppgaver eller kan sette seg å lese noe o.l. Den svarte læreren er tilstede og støtter elevene sine, den hvite har fri.

Etter hvert oppmuntres de svarte til å gjøre opprør og demonstrere. Politiet går da til aksjon (kan også være aktive ved bare å være tilstede ved måltid, oppgaver etc. for å sette respekt for at opplegget fungerer som det skal).

Ved opprøret havner en del i et avstengt rom (arrest).

	<p>På dette tidspunktet (som er nærmere middagstid dagen etter) avblåser ansvarlige lærere opplegget.</p> <p>Dersom noen ønsker samtale umiddelbart, får de det. Ellers er debriefing i timen dagen etter. Det må settes av god tid til å luften alle reaksjoner og ellers samtale om både undertrykkeren og opprøreren. Avslutningsvis snakker vi også om hvordan Apartheid fortsatt henger igjen i Sør-Afrika og hva årsakene til det kan være.</p>
Fallgruver:	<p>For en vellykket gjennomføring må elevene være motivert til å gå inn i rollene sine. Dersom det er mange elever kan det bli avskalling som kan demotivere de andre. Noen elever kan få sterke reaksjoner på et slikt opplegg, og er disse mange i gruppa kan det påvirke hele opplegget og bli vanskeligere å gjennomføre.</p> <p>Vi er for det første alltid minimum to, helst tre lærere på dette opplegget. Vi følger tett på i den praktiske delen (det er alltid en av oss som har tilsyn under gjennomføringen). Vi presiserer ovenfor elevene både i forkant og underveis – og viser ved adferd – behovet for å være konsekvent og «nådeløs».</p> <p>God forberedelse – les undervisning i forkant – er viktig for at elevene kan komme inn i tankegangen – dette motvirker demotivasjon.</p> <p>Særlig de første gangene man gjennomfører dette opplegget er det en fordel at gruppen ikke er for stor. På den annen side sier elevene selv at det hadde vært mer motiverende om alle (på skolen) hadde gått inn i rollene.</p>
Variasjoner/ideer:	<p>Opplegget kan utvides både i innledningen og i avslutningen. Bl.a. kan man bruke skillet mellom fattig og rik i Sør-Afrika til et eksempel på urettferdig fordeling i resten av verden – eller være springbrettet til dette temaet.</p>
Kommentar:	
Kilde:	<p>Fellesrådet for Afrika laget i sin tid et hefte med dette opplegget. Det lå også en tid på nettet – men vet ikke om det pr i dag er mulig å få nett- eller papirutgave. Karin Suizu, Holtekilen folkehøgskole.</p>